

המגדלור

אתגרי הדמוקרטיה הליברלית

DE M O C R A C Y
AU T

מקבץ מערכי יסוד | תשפ"ד

הקדמה

בשנים האחרונות אנחנו עדים למגמה הולכת וגוברת ברחבי העולם המערבי של ערעור ואתגור הדמוקרטיה הליברלית, על מוסדותיה ותפיסותיה. בישראל מתקיימת מערכה שלא הוכרעה עדיין, על דמותה של הדמוקרטיה הישראלית, בתוכה ניתן להבחין בבירור בשחיקתה של הדמוקרטיה ובהיחלשות התשתית החברתית, הכלכלית והפוליטית התומכת בקיומה.

בתוך כך, הולך ומתבהר כי למיעוט העיסוק בתפיסת העולם הדמוקרטית-ליברלית ומקורותיה, במערכת החינוך ובשיח הציבורי בישראל, יש תרומה לא מבוטלת לתהליכי השחיקה שלה. מערכי היסוד של "אתגרי הדמוקרטיה הליברלית" נועדו לצרכי הוראה והדרכה, לשם הכרות מעמיקה ושיטתית עם מקורות הדמוקרטיה, הבסיס הערכי עליו היא עומדת, והאתגרים שניצבים בפניה מיסודה.

המערכים נועדו לצייד את החניכים והחניכות בכלי ניתוח שיאפשרו להם לבקר את השיח הפוליטי האקטואלי, מתוך הבנה עמוקה של סוגיות היסוד הדמוקרטיות-ליברליות, ומתוך כוונה להרחיב את הדמוקרטיה הישראלית ולהפוך אותה לשוויונית יותר, מכילה יותר, וצודקת יותר.

המטרות

1. הכרות עם הבסיס הערכי וההיסטורי של תפיסת הדמוקרטיה הליברלית
2. בירור יסודותיה של הדמוקרטיה הליברלית הישראלית מאז 1948
3. עמידה על אתגריה הנוכחיים של הדמוקרטיה הליברלית, והכלים להתמודד איתם
4. חיבור פנימי ורגשי לתפיסת העולם והתרבות הדמוקרטית
5. עיצוב עמדה לגבי תפקידנו במשבר הנוכחי של הדמוקרטיה בישראל

פותח במשותף עם בית יגאל אלון

הדמוקרטיה נמצאת במאבק מתמיד על הרחבת תחומיה ועל מידת ההכלה שלה.

סיפור מארגן

תהליך הרחבת הדמוקרטיה הוא למעשה תולדות המאבקים עליה. המערך ייפתח בהצגת דוגמאות להרחבת הדמוקרטיה. בחלק המרכזי תעסוק המשבצת במאבקים להרחבת זכויות האזרח וההשתתפות הפוליטית, במטרה להמחיש את תהליך ההכלה הגובר של הדמוקרטיה המערביות בין 1945-1990.

מהלך

פתיחה: צמתודת ציר זמן. משרטטים על הלוח ציר זמן בין השנים 1945-2023, ומבקשים מהחניכים לזרוק שמות של אירועים ותנועות שינוי ומחאה שהתקיימו במחצית השנייה של המאה ה-20 ותחילת המאה ה-21. האירועים והתנועות יירשמו על הלוח, לצד השנים שבהן קרו – אפשר להיעזר בגוגל. במידה והקבוצה צריכה סיוע עם דוגמאות של אירועים ותנועות לשינוי, ניתן להשתמש בעזר הנלווה, ולמקם על ציר זמן.

לב המשבצת: נאומו של ההיסטוריון הווארד זין, 'כנגד הייאוש', מהווה בסיס טוב לדיון על הרחבת הדמוקרטיה.

סיכום: צפייה בנאום של מרטין לותר קינג, יש לי חלום.

שאלה מאתגרת: מהו המאבק להרחבת הדמוקרטיה שאתם רוצים להיות חלק ממנו?

מקורות תוכן

*עזר למהלך הפתיחה: ציר זמן תנועות מחאה.

הווארד זין: נאום 'כנגד הייאוש'.

*סרטים מומלצים על המאבק להרחבת הדמוקרטיה: סופרג'יסטיות, גאוה (Pride).

*ניתן בנוסף לעסוק בשורה של דמויות שהביוגרפיה שלהן מגלמת מאבק להרחבת הדמוקרטיה: מרטין לותר קינג, דמות פמיניסטית (כמו מרי וולסטונקראפט), דמות להט"בית, בעלי מוגבלויות, הפנתרים השחורים ועוד ועוד.

פותח במשותף עם בית יגאל אלון

תנועות מחאה להרחבת הדמוקרטיה

במידה והקבוצה צריכה סיוע עם דוגמאות של אירועים ותנועות לשינוי, ניתן להשתמש ברשימה הבאה, ולמקם אותה על ציר זמן.

התנועה לזכויות האזרח
בארצות הברית, בהנהגת
מרטין לותר קינג (1950-1968)

התנועה הלאומית לשחרור
הודו בהובלת מהטמה גנדי
(1919-1949)

התנועה הסופרג'יסטית
(SUFFRAGETTE) למען זכות
הצבעה לנשים ולכל הציבור
(1880-1920)

המחאה למען חופש הביטוי
בכיכר טיאנמן בסין (1989)

התנועה נגד האפרטהייד
בדרום אפריקה (1960-1994)
בהובלת נלסון מנדלה

תנועת סולידריות הפולנית
(1980-1989), שהובילה את
שחרור פולין ופירוק הגוש
הסובייטי

אירוועי סטונוול במחאה על
אפליית הלהט"ב ולמען זכויות
שוות לקהילה הגאה (1969):

האביב הערבי (2010-2012)
למען רפורמות דמוקרטיות
ברחבי המזרח התיכון וצפון
אפריקה

התנועה לאיחוד גרמניה והפלת
חומת ברלין (1989):

מחאות וואדי סאליב למען
שוויון בין מזרחים ואשכנזים
ונגד אפלייה ממסדית (1958)

התנועה למען זכויות בעלי
המוגבלות והנכים (-1970
2000):

התנועה נגד המלחמה
בווייטנאם (1967-1973)

המחאה החברתית נגד יוקר
המחייה בישראל (2011):

מוצב חירום לוקחים אוהל ונוקטים עמדה

מאבק נשות הכותל למען
שוויון ברחבת הכותל המערבי
בירושלים (1988-היום):

מאבק הפנתרים השחורים
למען שוויון ונגד אפלייה
עדתית (1971-1973):

